

© Лазарева А. О.

аудиторії та висловити власну думку з того або іншого питання.

На наш погляд, основними ознаками інформаційного суспільства є:

☀ формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору, що надає можливість брати участь в процесах інформаційної, економічної, соціальної, культурної інтеграції;

☀ домінування в різних сферах перспективних інформаційних технологій, засобів обчислювальної техніки і телекомунікацій;

☀ створення та розвиток ринку інформації і знань як факторів виробництва на додаток до ринків природних ресурсів, праці і капіталу, перехід інформаційних ресурсів суспільства в реальні ресурси соціоекономічного розвитку, фактичне задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах;

☀ орієнтування освіти на системи інформаційного обміну, трансляцію та ретрансляцію знань на міжнародному, національному і регіональному рівнях схильність закладів освіти на всіх рівнях, у тому числі і на міжособистісному до підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму і здібностей, до творчості, до створення творчої особистості;

☀ існування якісної та ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне одержання, поширення і використання інформації як найважливішої умови соціального, культурного розвитку і економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Філософія освіти XXI століття: у пошуках перспективи / В. П. Андрущенко // Філософія освіти. – 2006. – №1(3). – С. 6-13.
2. Колин К. Информатизация образования: новые приоритеты / К. Колин // Alma Mater. Вестник высшей школы. – 2002. – №2. – С. 16-23.
3. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці / М. Згуровський // Вища школа. – 2004. – №5. – С. 54-61.
4. Ковальчук В. Ю. Модернізація педагогічної освіти: методологічні та соціальні аспекти проблеми / В. Ю. Ковальчук // Наука і освіта. – 2004. – №4-5. – С. 54-61.
5. Три профессиональные революции и миссия менеджера по персоналу. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.buklib.net/component/option,com_book/task,view/Itemid,36/catid,159/id,5819/.
6. Транспрофессионалы в современных корпорациях. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.fooder.ru/page2/uphumar_5.html.
7. Малиновский П. Вызовы глобальной профессиональной революции на рубеже тысячелетий [Электронный ресурс] / П. Малиновский. – Режим доступа: <http://www.rusrev.org/content/review/default.asp?shmode=8&ida=1755&ids=143>.
8. Университет в XXI веке и перспективы гуманизации и гуманитаризации высшего образования. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.z3950.ksu.ru/phil/0706490/097-106.pdf>.

Лазарева Алла Олексіївна доцент кафедри соціальної роботи і кадрового менеджменту Одеського національного політехнічного університету.

УДК 130.2:172.1:321.01

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В УКРАИНСКОМ ОБЩЕСТВЕ.

Статья посвящена анализу влияния черт украинской нации на формирование

государственной власти в современном украинском обществе. По мнению автора статьи, проблема много-аспектна и содержит в себе ряд противоречий, которые обуславливают противоречивость взаимодействия общества и государственной власти в современной Украине. Характер противоречий, обусловлен историческими предпосылками формирования украинской нации, которые определяются объединением культурным признакам украинской нации, основ существования государственной власти и целеполагания процесса социального партнерства государственной власти и общества.

Ключевые слова: нация, национальный характер, государственная власть, социальное партнерство.

НАЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.

Стаття присвячена аналізу впливу рис української нації на формування державної влади в сучасному українському суспільстві. На думку автора статті, проблема багато аспектна і містить у собі низку протиріч, які зумовлюють суперечливість взаємодії суспільства і державної влади в сучасній Україні. Характер протиріч, обумовлений історичними передумовами формування української нації, які визначаються поєднанням культурних ознак української нації, основ існування державної влади та специфіки розвитку процесу соціального партнерства державної влади і суспільства в сучасних умовах розвитку України.

Ключові слова: нація, національний характер, державна влада, соціальне партнерство.

NATIONAL PREREQUISITES FOR THE CREATION OF STATE POWER IN THE UKRAINIAN SOCIETY.

The article is devoted to the analysis of the influence of traits of the Ukrainian nation on the formation of state power in contemporary Ukrainian society. According to the author of the article, the problem a lot-aspekty and contains a number of contradictions, which cause the inconsistency of the interaction between society and state power in modern Ukraine. The nature of the contradictions due to the historical prerequisites of formation of the Ukrainian nation, which are determined by the unification of the cultural traits of the Ukrainian nation, the foundations of the existence of state authority and target of the process of social partnership between state authorities and society.

Keywords: nation, national character, government, social partnership.

Сучасні соціальні зміни в суспільстві призводять до трансформації системи цінностей, яка створювала б загальний образ соціальної реальності у відповідних соціально-політичних умовах. Вона сформувала структуру норм та вимог, які домінують над поведінкою особистості і увійшли до певного образу стабільності і гармонії, виступають єдиними прикладами поведінки, яким відповідає діяльність державної влади та суспільства.

Проблема взаємовідносин між суспільством і державою завжди була однією з важливих загальнолюдських та загальнонаціональних проблем, характерних для українського суспільства. З тих пір, як спільноти людей набули більш менш цивілізованого вигляду та сформувалася держава, тривають протиріччя їх взаємовідносин.

Стабільний та підтриманий державними інститутами порядок врегулювання цінностей у відповідності з державною ідеологією нівелює характер впливу національних цінностей на стан національних груп у суспільстві, де пріоритет віддається цінностям державної ідеології, а не інтересам нації та особистості.

Зміна статусу державної влади та формування нових видів суспільного розвитку призвели до стану аномії в суспільстві, який розпорошує ціннісну систему не тільки окремих суспільних груп, що здійснили соціальну мобільність, але й суспільства взагалі.

Поряд з цим на початку XXI століття значення цієї проблеми поступово зростає,

особливо з точки зору посттоталітарного минулого та необхідності реалізації унікального геополітичного розташування України.

По-перше, ця проблема стає сьогодні певним своєчасним ключем до з'ясування перспектив існування суспільства та державних інституцій на основі соціального партнерства. Саме принцип соціального партнерства у взаємодії між державними інституціями та суспільством дозволяє реально оцінити ступінь відповідності конкретної соціально-політичної активності інтересам людини та вимогам соціального прогресу.

По-друге, сучасні реалії розвитку суспільних відносин, які будуються на принципі демократизації та свободі вибору, все частіше стикаються з поширенням меж державної влади на недержавну систему управління, що викликає багато суперечок і зводить нанівець суспільну ініціативу до змін та перетворень у різних сферах суспільного життя.

По-третє, поширення впливу державної влади на суспільство закріплює статус домінуючого етносу в системі міжетнічних відносин, що призводить до локального характеру загострення національних протиріч та руйнує саму основу вільного вибору та гармонійного вступу представників різних етносів до нації.

Особливістю сьогоднішнього періоду незалежності та демократизації українського суспільства є кризовий стан суспільних сфер, внаслідок чого накопичуються старі та виникають нові соціальні суперечності, базовими причинами котрих є комплекс економічних та соціально-політичних факторів, одним з яких є те, що в сучасній системі державної влади України поєднуються риси колишнього і майбутнього політичних режимів.

Перш за все вони спричиняють поглиблення диференціації соціальної структури суспільства, що виявляється у свідомій діяльності окремих індивідів, зокрема відсутності у них чітко визначеної системи цінностей та норм, в дезорієнтації поведінки людей та погіршенні адаптаційних процесів. По-друге, відбувається руйнація пріоритетів у визначенні життєвої позиції, мотивації поведінки, ідеології, поваги до досвіду минулих поколінь, змінюється роль соціальних інститутів в житті суспільства. Знищується довіра до існування єдиних орієнтирів життя, за якими живе особистість.

По-третє, сама свобода, яка декларується нібито однією з найважливіших цінностей сучасного суспільства, без нормативно встановленого інституту відповідальності перетворюється на вседозволеність і вивільняє частину людей, які мають право на свободу, що наділені державною владою, що ставить під загрозу саме життя людини в суспільстві.

Принцип вільного вибору та індивідуальних пріоритетів, який поступово утверджується в суспільно-політичній системі України, з одного боку, мав би згуртувати навколо себе соціальні групи за спільними інтересами, а з іншого – сприяти формуванню ціннісної та нормативної інтеграції суспільства.

Однак зосередженість на вирішенні лише потреб окремих соціальних спільнот, наприклад національно-політичної еліти українського суспільства призводить до того, що переважна більшість інституцій державної влади не має довіри з боку населення, а тим більше помітного впливу на нього. Навіть демократизація суспільства, яка проявляється в принципі вільного волевиявлення, у формальному вигляді не сприяє процесу соціальній зрілості українського суспільства.

Нові реалії XXI століття вимагають від сучасного суспільства та державної влади створення як нових механізмів регуляції суспільного життя так і змін свідомості. Цінності, що накопичувалися протягом попереднього існування, не відповідають сучасній дійсності, більше того, механізми їх застосування на практиці не спрацьовують в умовах розвитку сучасності.

Життя потребує нових механізмів регулювання соціальних відносин та нової системи зв'язків в умовах національної реальності. Однак, як показує аналіз інформації в галузі досліджень культури, в науковому світі немає нічого такого нового, що не було б пов'язане із старим. Саме тому багато наукових праць сьогодні актуалізували дослідження історії розвитку нації. На думку їх авторів, проаналізувавши сутність соціальних явищ у

ракурсі національної дійсності, можна виявити майбутні напрямки розвитку сучасного суспільства та державної влади.

Крім того, за десятиріччя суспільного існування спостерігається тенденція повторення дій, що були притаманні національним спільнотам в минулому, проявляється таким чином певна закономірність. Це свідчить про те, що дії, які набули міфічного та традиційного змісту і закріпилися в національній свідомості, впливають на поведінку особистості в сучасних умовах розвитку суспільства.

Така ритмічність соціальних дій в той же час притаманна національній культурі формування державної влади в українському суспільстві, тому можна акцентувати наявність національних передумов формування державної влади, яка впливає на сучасне існування державних інституцій, а також на збереження суспільної єдності, цілісності і згуртованості.

Найважливіше призначення кожної держави полягає в тому, щоб керувати суспільними справами. Кожна держава, як організація політичної влади в суспільстві, як соціальний і політичний інститут, є досить абстрактним явищем і виявляє себе у «зовнішніх» стосунках саме через практичне здійснення цієї влади.

Сутність державної влади полягає в тому, що, відображаючи загальну волю громадян держави, вона справляє цільовизначальний, організуючий, регулюючий вплив на все суспільство.

Втілення державної влади в діяльність органів державної влади через такі засоби її здійснення, як політика, адміністративні акти, правові норми, економічне стимулювання, ідеологічний вплив, способи примусу забезпечує функціонування державно-владного механізму.

Характер державної влади визначається залежно від форми державного режиму та джерела державної влади — демократичний чи авторитарний. Метою діяльності по здійсненню державної влади в Україні державними органами є забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, розвиток та зміцнення демократичної, соціальної та правової держави, зміцнення громадської злагоди на землі України.

Таким чином, державна влада — явище соціально-політичне. Це основна форма прояву політичної влади певної соціальної спільності (народу, класу тощо), що володіє спеціалізованим апаратом для регулювання суспільних відносин та верховенством у суспільстві. Найважливіші елементи державної влади — це воля і сила [2, с. 98].

Державна влада відрізняється, насамперед, такими ознаками:

- 1) вона охоплює всю територію держави і все населення, а не певну її частину;
- 2) державна влада є пріоритетною і вправі наділити інші види публічної влади владними повноваженнями;
- 3) саме державна влада здійснює контроль за станом законності в країні і функціонуванням інших видів публічної влади, в т.ч. їх фінансових систем;
- 4) лише державна влада опирається у своїй діяльності на потужний державний апарат;
- 5) державна влада серед методів своєї діяльності має державний примус, чого позбавлені інші суб'єкти публічної влади;
- 6) державна влада є легальною та легітимною [5].

Прояв національних передумов формування державної влади в українському суспільстві міститься в тому, що більшість населення, користуючись минулими традиціями та міфами сприйняття, надає загальну оцінку сучасних явищ політичного та соціального характеру, яка виглядає досить скептичною, а це в свою чергу визначає поведінку людей у суспільстві, особливо в політичній активності як окремих соціальних груп, так і нації взагалі.

Історично українська нація зберегла такі риси національного характеру, як: шанобливість у людських стосунках, турботливість, бережливе ставлення до людей і прагнення до ладу в усьому, мрійливість, поетичність та чуттєвість [4, с. 12].

Умови життя української нації були під постійним впливом європейських та

азіатських традицій. Так, програми діяльності суспільних організацій свідчать про запозичення тенденцій розвитку європейських країн; з іншого боку традиційність, стихійний колективізм при чітко визначеному індивідуалізмі є характерною рисою азіатських країн, а відновлення гетьманату на початку двадцятого століття взагалі чітко простежує аналогію між азіатським світом та Україною. Хвилі завойовників постійно кочували територією України, знищуючи все навколо навіть у тому разі, коли метою походу була і не сама країна, а те природне середовище, в якому вона існувала; або українські території стояли на шляху до захоплення інших регіонів. За таких умов уже навіть елементарне виживання ставало проблематичним. Людина постійно існувала на межі можливого, на межі життя або загибелі.

Саме така рубіжна ситуація, яка потребує мобілізації усіх фізичних та духовних можливостей і водночас залежить від випадковості, завжди привертала пильну увагу філософів. Драматичні колізії української історії, сповненої грандіозними перепадами – від Київської Русі, що була свого часу найбільшою та найпотужнішою державою в Європі, до тривалого періоду бездержавності й поділу українських земель між агресивними сусідами – зумовили появу у самосвідомості українців поряд з героїчною настановою ще й протилежного орієнтиру – звички пристосовуватися до обставин. На цих історичних етапах розвитку відбувається формування етносу – українців, а також народності та народу.

В таких обставинах виявляється інстинкт самозбереження внутрішнього світу етнічних спільнот та народу. Він проявляється у зовнішній лояльності до чергового завойовника рідної землі. В ганебній згоді та навіть у співпраці з ним завжди приховувалося почуття протесту, нескореності, вичікування свого часу, коли можна буде і слід буде змінити ситуацію на благо свого народу. В такій історичній ситуації виживали ті, хто підкорився, хто прийняв ззовні наявну систему цінностей та норм поведінки, що стало основою найяскравішої риси української нації – індивідуалізму.

Вперше риса індивідуалізму була виведена М. Костомаровим та М. Грушевським. Індивідуалізм будь-якої нації спрямований на досягнення власного (особистого) успіху при ігноруванні або недооцінці колективних потреб [1, с. 12]. Життя на таких засадах дало змогу українській нації вистояти за таких умов, коли прямий, відкритий, безумовний опір міг призвести до повної загибелі нації. Індивідуалізм став основою для формування інтровертивності як інтуїтивно знайдена народом форма виживання і збереження власної ідентичності.

Із зазначеними рисами поряд знаходяться почуття власної гідності. Українці також схильні до безмежного захоплення, піднесення, однак після першої ж невдачі зневірюються у можливості остаточного успіху і так само швидко переходять до стану повного розпачу й цілковитого знеохочення до подальших дій.

Катастрофи, що їх перенесла українська нація, сформували в неї таку рису, як замкненість. Існування в межах інших держав, які мали національні групи, відсутність будь-якої підтримки як з боку держави, так і з боку національної еліти, змусили населення сконцентрувати зусилля лише на своїх інтересах та потребах. Ця замкненість сформувала стереотипи уявлення про українця як людину, котра «сама собі на умі». Вона сприймає світ крізь специфічну схему символів, а тому повільно й навіть вимушено реагує на зміни, які не відповідають заданій схемі. Подібна риса менталітету здатна зламати людину і націю, та цього не сталося.

Певні психологічні особливості утвердилися в українській нації і за час панування в Україні радянської влади. Українська еліта міцно засвоїла ідею сильної влади, поєднану з ідеєю справедливості. Тепер вже влада доброго господаря, який про всіх дбає, думає і працює для народу, має бути не лише міцною, а й передусім народною, справедливою. Усі мають жити по справедливості, чинити по совісті, але цей принцип в житті обертається побажанням, щоб нікому не було краще, ніж окремій людині, а іноді щоб більшості було гірше; а також неприйняттям всього неординарного та більш високого і динамічного способу життя. Звісно, такі риси більш притаманні соціальній групі — селянству, яке складало більшість населення, а українська еліта не розуміє ідей рівного для всіх закону і свободи

особистості, а також пов'язаної з нею відповідальності.

Саме слово «свобода» сприймається більшістю людей як синонім слова «хаос», як можливість безкарного вчинення якихось анти суспільних і небезпечних дій, що ж стосується поваги до людської особистості як такої, її прав, то у багатьох це викликає просто подив. Повага до сили, до сильної державної влади, до розуму і навіть до освіти — це речі реальні, чітко визначені, але те, що людська особистість сама, за власною сутністю вимагає поваги, здається незрозумілою дикістю для населення.

Комплекс меншовартісності, що був сформований у свідомості українця, який жив під владою чужої ідеології, створив певні стереотипи поведінки. Залежна нація під тиском панівного народу змушена приймати і засвоювати як свою — чужу систему стереотипів. Негативне уявлення з боку держави про підвладних нав'язується нею самою різними методами і поступово стає їх власними уявленнями про себе, тобто вкрай принизливим і руйнівним стереотипом.

Уявлення про владу на територіях Західної України відрізняється, адже інститут гетьманства там був зруйнований раніше, аніж на території Східної України; під впливом соціальних та історичних умов розвитку суспільства влада асоціювалася з монархічними традиціями, а пізніше в свідомості закріпилися певні демократичні риси управління, які сформувалися на західних територіях, коли вони перебували у складі європейських країн.

Вступ України до світового співтовариства позначився на людях, адже нове та невідоме приваблює новими можливостями і досягненнями, але повторення всього того, що так приваблює ззовні, повністю заповнює порожні місця у свідомості і компенсує власну неспроможність в процесі врегулювання внутрішніх проблем. Навіщо створювати власне, коли можна запозичити ззовні і використати на власну користь. Однак повторення та копіювання традицій, культурних ознак, технологій та цінностей іншої національної культури тягне за собою повторення помилок, які набувають нового забарвлення та значення в умовах новоствореної національної реальності.

Сучасні умови розвитку суспільства, що детермінують зміни в національній, культурній, освітній, економічній та політичній галузях, охопили світове співтовариство і визначають напрямки розвитку українського суспільства, тому українська нація знаходиться під впливом об'єктивних умов розвитку і намагається пристосуватися до них.

В той же час запозичення та використання всього чужого для української культури не можна розглядати лише з позитивного або негативного боку, адже, старі традиції та норми, які були запозичені раніше, продовжують впливати на сучасність, а новації та риси нової типології розвитку, котрі перенесені в інші умови та середовище, привносять в систему розвитку сучасні тенденції та характеристики, тобто вимагають вироблення нових механізмів регулювання.

Окремі риси розвитку, традиції, мовні символи та системи релігійності, які проявляються в об'єктивних законах розвитку економічної та політичної галузей, що запозичені від західноєвропейських держав, яким українське суспільство намагається наслідувати, розвиваються швидше, ніж виробляються механізми регуляції поведінки в нашому середовищі.

Тому сучасні риси формування державної влади в українському суспільстві та основи взаємовідносин між державою та суспільством містять низку протиріч: перш за все, це закріплений у свідомості досвід існування під сильною владою, що не дає розвиватися, однак гарантує соціальну стабільність, а з іншого, традиція формування державної влади в Східній та Західній Україні.

Названі протиріччя на думку автора в умовах суверенного існування України політико-правової системи сформували загальну зневіреність у будь-яких змінах на краще, що прийдуть при втручанні держави в життя особи.

Крім того, механізм функціонування державної зберігся ще з часів радянського минулого і лише адаптується до сучасності, адже від давно відпрацьованого механізму, який гарантував добрі прибутки, ніхто не відмовляється. Однак, нові умови вимагають не тільки

пасивної адаптованості старих механізмів до нових умов існування, але й певних змін, що відкрили б нові шляхи розвитку, і це допомогло б запобігти новим помилкам та повторенню старих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнатенко П. И. Национальный характер: мифы и реальность / Петро Іванович Гнатенко. – К.: Вища школа, 1984. – 151с.
2. Катаєв С. Л. Сучасне українське суспільство /С. Л. Катаєв: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
3. Розова Т. В. Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні : Монографія / Т. В. Розова, В. Ю. Барков. – Одеса: Юридична література, 2003. – 336 с.
4. Фартушний А. А. Українська національна ідея як підстава державотворення: Монографія / А. А. Фартушний /В.О. Міністерство освіти і науки України. – Львів : Вид-во Нац. Ун-ту „Львівська політехніка”, 2000. – 308 с.
5. Чехович Т. В. Проблемні питання державної влади в Україні [Електронний варіант] / Т. В. Чехович. – Режим доступу: //http: www. Vuzlib.com.

Mysyk Iryna Georgievna – Doctor of Philosophy, Professor of Department of Philosophy, Sociology and Management of Sociocultural Activity of the State Institution «South Ukrainian National University named after K. D. Ushynsky»

УДК 811(082)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО - ПРАГМАТИЧНОГО ПІДХОДУ В ДОСЛІДЖЕННІ МОВНИХ ОБ'ЄКТІВ

У філософії мови існує досить актуальна семіотична традиція вивчення об'єктів як знакових утворень. У статті представлений прагматичний аспект аналізу зазначених мовних явищ на прикладі дослідження лінгвістичного часу.

Ключові слова: семіотика, комунікативно-прагматичний підхід, лінгвістичне час.

PECULIARITIES OF THE COMMUNICATIVE-PRAGMATIC APPROACH APPLICATION TO THE STUDY OF LANGUAGE OBJECTS

In the philosophy of language semiotic tradition of studying objects as the sign formations is relevant. The article provides an analysis of the language objects pragmatic aspect as the sign formations on the example of linguistic time research.

Keywords: semiotics, communicative-pragmatic approach, linguistic time.

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ КОМУНІКАТИВНО- ПРАГМАТИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ИССЛЕДОВАНИИ ЯЗЫКОВЫХ ОБЪЕКТОВ

В философии языка актуальна семиотическая традиция изучения объектов как знаковых образований. В статье представлен прагматический аспект анализа языковых объектов как знаковых образований на примере исследования лингвистического времени.

Ключевые слова: семиотика, коммуникативно-прагматический подход, лингвистическое время.

Semiotics has long become an integral part of modern philosophical thought and the elements of the semiotic approach are actively used in philosophical studies. Semiotics language concepts are prominent in contemporary philosophy of language (especially in the analytical and structuralist directions), in linguistics, cultural studies, anthropology, philosophical hermeneutics,